

24. Juni 1661

Khavns af K. Fr. III. confirmerede og forbedrede nye Privilegier med augerede Vaaben, given samme Stads fristændige Magistrat, Borgere og Indbyggere, gejstlig og verdslig Stand, for i Belejringen beviste Troskab og

Gr. Eftersom, næst Guds Bistand, den Kgl. Residents-Stad Khavn, i sidste besværlige Krigstid og særdels i den haarde Belejring, sig imod Konqen og det Kgl Huus saa troe og lydig, og mod Fienderne saa modig og tapper har beteet, som det den nu levende Verden noksom er bekiende og vitterligt; Saa har Kongen (paa. det ogsaa saadan deres underdanigste og skyldigste Troskab) og tapre Modighed, til deres evige Berømmelse, Posteriteten, saa længe Verden staaer, kunde notificeres og samme Stad, fremdeles derudi mod Konqen og det Kgl. Huus at continuere, desbedre kunde foraarsages, saavelsom ogsaa andre Kgl. Undersaatter, i slig og andre Tilfælde, er got Exempel, til at efterfølge, for Øjne stilles) ResidentsStaden Khavn, samt alle dens Indvaanere Geistlige og Verdslige, de nu levende, saavelsom deres Efterkommere, med efterfølgende privilegier, Allernaadigst anseet og begavet:

1.) Khavn skal være og blive en Kgl. Residents, og frie Rigs-Stad, og annammes tillige for en frie Rigens Stad, og naar Kongen got befinder, Stænderne at sammenkalde, de da at deliberere [??] og deres Stemme med de andre give, om hvis Kongen til Beste komme kan.

2.) Præsident, Borgemestere og Raad med Borgerskabet maae udlægge 32 af de beste og fornemste Borgere i Graden, hvilke, tilligemed Præsidenten, Borgemestere og Raad, Stadens og Menighedens Beste, saavelsom dens Indtægt og Udgift, efter Tidens Beskaffenhed, kan overveje, og derom handle og slutte. Af bemeldte 32 Borgere maae udvælges 2, som tillige med Præsidenten og en af Borgmesterne maae altid have frie Tilgang til Kongen, Stadens og det gemene Anliggende at andrage.

3). Khavns Stad og Christianshavn skal altid herefter være en af de 2de Stabel-Stæder i Sielland, og have den Frihed, at ingen Kiøbmands-Varer, uden Land fra kommende, nogensteds i Provintsen maae indføres, end aleneste til bemeldte 2de Stabel-Stæder, hvoraf den anden herefter skal navngives; i hvilke alle Varer først skal oplægges, og fremmedes Varer i det ringeste 8 Dage have ligget, førend de nogen andensteds derfra maae hen transfereres; ikke heller maae nogen Varer, hvem de og tilhøre, til fremmede Steder af Sielland udføres, uden det skeer ved bemeldte Stabel-Stæder. Kalk, Steen og

Bygnings-Tømmer i Indførelsen undtagen, og i Udførelsen Øxen og Heste; dog uden al videre Underslæb under tilbørlig Straf, og skal de smaae Kiøbstæder her i Provintsen deres Frihed hermed ikke videre være betagen, end at de ikke maae have nogen Ind - eller Udskibning til eller fra fremmede Stæder, men at de deres Varer føre til Stabel-Stæderne i Sielland, og igien derfra hente deres Nødtørst, hvortil de og maae bruge smaae Fartøjer, Hvorimod de 2de Stabel-Stæders Indbyggere skal være tiltænkte at have god Forraad af alle de Varer, som Provintsen kan behøve, for billig Priis (See Fr. om Kiøbstæderne 28 Jan. 1682. 1 §, Commerce-Fr. 16 Apr. 1681 og 4 Aug. 1742 samt Told-Fr. 1768. V. VI og X. Cap.).

4.) Khavns Indbyggere, geistlige og verdslige Stands-Personer, maae kiøbe og sig tilforhandle adeligt Jordegods; og hvis dem i saa Maade enten ved Kiøb, Arv eller Pant kan tilfalde, saa og hvis de allerede i Betaling eller Pant bekommet have, være sig enten Kongens eller Adelens, det de og deres Børn og Efterkommere i alle Maader at nyde med lige Frihed, som Adelen haver paa deres, efter deres Adkomst Breves Formeldning i alle Maader.

5.) De skal ikke med videre Told og Accise eller anden Tyngte og Besværing belægges, end Adelen gjør og giver

6.) Khavns Indbyggere skal herefter altid vare frie for al Stat. Hof, og anden Indqvartering, saa og for Aars- eller Lands-Knegtes-Penges Udgift; og derimod af den algemene Rigens ?rario tages, hvormed den nødvendige Garnison kan underholdes, og ellers til Rigens Fornødenhed behøves, dog i Krigs-Tid enhver Stand bære Byrden lige med den anden, efterdi der er til enhver Frelse og Conservation (cfr. Fr. 29 Apr. 1718).

7.) Alle de af den private Stand, Geistlige og Verdslige, nu og deres Børn og Efterkommere efter dem. Borgere og Indvaanere her i Staden, skal nyde med Adelen lige Tilgang til Officia og Honores, naar de dem med deres Capacitet og Qualiteter dertil kan gjøre capable og meriterede.

8.) Af alle de Varer, som her i Staden ind- og udføres, enten de sælges til Kronen eller ikke (med mindre Kongen det Selv lader forskrive, og saadant med Hans Haand bevises) skal gives den nu sædvanlige Havns Accise paa Stadens Accise-Bod; saa og den sædvanlige Havne-Penge til Staden af alle Skibe og Skuder inden Refshals Tønde; dog hvis Varer, som i Indgaaende have givet Accise, de skal være frie i Udgaaende, og skal Tolderen paa Toldboden ej nogen for Udgaaende klargiøre, førend bevises, at de have, som forskrevet staaer, giort Rigtighed til Staden.

9.) Og paa det Khavn, samt dens Indbyggere, Kongens Propension og Naade desbedre kan bemærke og i Gieningen see, hvorledes Han ikke ringere deres end andre Hans Undersaatters For og Tiltagelse Sig lader være angelegen; Saa haver Han dem Sit Lehn Roeskilde, saa vidt det ikke allerede til andre er afhændet eller pantsat, til en evindelig Eiendom givet og foræret, hvorover dem en rigtig Jordebog og Skiødebrev med forderligste skal leveres; dog Kongens og Hans Arvinger og Efterkommere, Konger i Danmark og Norge, Souverainitet i alle Maader upræjudicerlig, saa og Biske-Gaarden i Roeskilde Bys, Jagten og Bogins-Vange undtagen, som Kongen og Hans Arvinger Sig vil have forbeholden; og skal dem være tilladt, hvis Gods til andre, af bemeldte: Roeskildes Lehn, er

pantsat, igien, efter Pantebrevets Lydelse, at indløse, og ligemed den øvrige at nyde og beholde; dog skal Bønderne pligtige være Kongens og Hans Gemahls og Børns Fadebord, naar Han igiennem Landet rejser, at age, som sædvanligt været haver.

10.) Indkomsten af bemeldte Roeskilde Lehn skal halvparten til Stadens Raadstue og Magistratens reputedige Underholdning, og den anden halve Part til Stadens Politiers og Menighedens Forbedring anvendes, over hvilket Magistraten skal have Dispositionen, at Lenet saaledes administreres, saa og Indkomsten i saa Maader anvendes, og Kongens saavel som den gemene Lands Vej ved lige og i god Slik holdes, som forsvarligt er (Cfr. Pl. 3 Apr. 1771 og Rescr. 1.Oct 1772).

11.) Kongen har og Staden med saadant Vaaben anseet og begavet, som sig ved slige Privilegier best kan skikke (hvoraf ved Privilegierne selv findes et Aftryk), hvilket Vaaben de i alle deres Forretninger skal og maae bruge, hvor og naar de det fornødent eragte.

12.) Hvis andre privilegier, som dem af Kongen og Hans Forfædre tilforn kan være givne, som ej Hans Arves Rettighed, Jura Majestaris og Souverainitet er til Præjudice, haver Han ogsaa hermed konfirmeret, ej paatvivlendes, end at de, deres Børn og Efterkommere alle disse Kgl. Benaadninger saaledes considerere, at de derved foraarsages i bestandig underdanigst og skyldigst Lydighed og Troskab mod Kongen og Hans Arvinger at continuere, og sig, som Ærlige Arve-Undersaatter egner og vel anstaaer, at comportere. Hvorimod Han dem alle og enhver med Kgl. Huld og Naade tilgedan forbliver.

Kilde Schous Forordninger:

<http://www.hf.uio.no/PNH/schou/sider/k027.html>

23. November 1661

Kongl. Betienters Privilegier i Khavn

[Cancel]. F. III. Frr. efter Souverainiteten p. 63. Confirmerede og forbedrede ved Priv. 11 Febr. 1679.

Gr. Saasom Kongen har benaadet Indvaanerne i Khavn, for deres sidste besværlige Tid, og særdeles i den haarde Belejring, imod Kongen og det Kgl. Huus beteede Troskab, Lydighed og Tieneste, med adskillige Privilegier og Friheder og Han ej mindre har befundet, hvorledes de Kgl. Betiente, tilligemed Borgerskabet, ikke alene alle Slags Pressurer og Besværinger, saa længe Belejringen varede, giørlighen have udstaaet og sustineret; Men endog deres Modighed og Tapperhed imod Fienderne, lige saavel som Borgerskabet, i Gierningen og med største Berømmelse have ladet see; Saa har Kongen, for Sig og Sine Arvinger, forundt og bevilget alle Hans høje og nedrige Betiente af geistlig og verdslig Stand i Khavn, som nu ere eller herefter kommende vorde, saa vel dem, som i nogen af de Kgl. Collegiis Betiente ere, som dem, der nogen anden virkelig Kgl. Bestalling her i Staden have, eller i Hof-Rullen specificerede og med Kongens Vil, lieder indførte, ere, efterfølgende Privilegier:

1.) Kongen vil de høje og nedrige Kgl. Betiente, af hvad Stand og Condition de og være kan, ved de, dem alle i Almindelighed, saavelsom enhver især, forhen givne privilegier og Friheder krafteligen beskytte og haandthæve.

2.) Ingen af benævnte Betiente, eller deres Folk og Tienere, skal herefter være denne Stads eller dens Magistrats Jurisdiction undergiven, ej heller skyldig være enten for Byefogden til Raadstuen eller Bytinget at svare, være sig enten i civile eller criminelle Sager, men alene under Kongens egen Jurisdiction forblive, og herefter in foro competenti søges (See Fr. 15 Jun. 1771).

3.) Fornævnte Betiente her i Staden skal i alle Maader være deelagtige i alle de Beneficier, Privilegier og Friheder, som d. 24 Jun. 1661 ere givne Khavns Indbyggere, i Særdeleshed hvis i 4, 5, 6 og 7de § af disse Privilegier indeholdes, om adeligt Gods at købe, lige Acces med Adelen til Honores og Officia at have, saavelsom med at være befriet fra alle Imposter, Accise, Indquartering, Vagt og andre ??, hvad Navn de og have kan, og meerbemeldte Privilegier de Kgl. Betientere til Fordeel, og ej til nogen Skade, omformelde, saa fuldkommen, som de herudi Ord fra Ord være indførte.

4.) Disse Betientes Ænker skal, efter deres Mænds Død og saa længe de i deres Ænke-Sæde forblive og ingen

borgerlig Næring drive, have lige Dignitet, Privilegier og Exemption, for al borgerlig Paalæg og Besværing, som deres Mænd have haft, og i Synderlighed det sædvanlige Annum Gratia eller Naadsens Aar virkeligen nyde.

5.) Om og nogen Emeritus, som ingen borgerlig Næring driver, her i Staden forbliver, da skal han med sine dog alligevel i alle disse Privilegier, Friheder og Rettigheder, lige saa fuldkommen, som han var i actual Tieneste, deelagtig være og forblive; hvilket og om de Kunstnere og Haandværksmænd, som i Rangens virkelige Tieneste sig befinde, saa vel i Almindelighed, som i Særdeleshed, er at forstaae, af hvad Condition og Profession de og ere, saa at de samt deres Svende og Læredrenge herefter og lige de samme Friheder og Privilegier skal nyde, som andre Mesters og Haandværksmænd, deres Svende og Læredrenge her i Khavn nu have, eller herefter bekomme.

Kilde, Schous Forordninger:

<http://www.hf.uio.no/PNH/schou/sider/k031.html>

25. maj 1671

Grevernes Privilegier

*) *Grevernes Privilegier ere og særskilt trykte i Khavn hos J. P. Bockenhoffer 4to; i hvilken Udgave findes i 25?? den grevelige Krone og Hielm stukne i Kobber*

[Cancel.]. Frr. efter Lovens Publication P. 417.

Gr. Da Kongen har for got befundet, en og anden af de ved langvarig troe Tieneste best meriterede og qualificerede Personer til Grevelig Ære og værdighed at ophøie, derved deres troe og oprigtige Tieneste at belønne, andre til lige Nidkierhed for Kongens Tieneste, uforanderlig Troskab og Devotion imod Kongen og Arve-Successorer i Regieringen at opmuntre, samt dem og deres Afkom saa meget desmere derhos at erindre om deres pligt og Skyldighed, ved hvilke de og deres Posteritet ere forbundne Kongens Souverainitet, *Absolutum Domnium* og Arve-Rettighed og dens Forplantelse paa Kongens Arve-Successorer i Regieringen, saavel som Kongens og det Kgl. Arve-Huses Fremtarv, Gavn og Beste i alle Maader at forfegte, befordre, søge, vide og ramme, Liv, Gods og Blod derhos at opsætte, Skade og Forderv af yderste Magt, Ævne og Formue hindre, forekomme og afværge, og baade inden saavel som uden Riget sig stedse i Kongens Tieneste ufortrøden lade bruge; Saa haver Kongen af Sin absolute souveraine Kgl. Magt og Myndighed forundt og bevilget dem, som nu ere eller herefter vorde i Grevestanden ophøiede, efterskrevne privilegier, foruden alle de andre privilegier, som Adelen, deres Personer eller Gods angaaende, nu haver eller herefter nyde og have kunde:

1.) I Betragtning at, til saadan Ære og Værdighed med Sømmelighed at bære, udfordres stor Middel og Formue, hvilken let forsvinder, naar den i mange smaae Lodder deles, bevilges dem og deres Pesteritet *Jus Majoratus* saaledes: at dem og deres ældste Sønner, medens Sønner til ere, og Døttre, naar ingen Sønner ere, alene Greve-Titul, Ære og Værdighed med alt det Gods, som til et Grevskab er erigeret, skal tilhøre; og de andre Børn det øvrige Jordegods, Købe-Jord og Løsøre efter Loven (naar for dem ved Testament ingen anden Anordning er giort) at arve med deres ældste Broder, som er Greve; Men hvor ingen Grevskab er, skal den ældste Forlods ud have 2500 Tønder Hartkorn, Bygningen ei beregnet, eller 120000 Rdlr til at kjøbe saa meget Gods for, og i det øvrige da med sine andre Sødskende efter Lands Lov og Ret gaae i Dele.

2.) Grevernes Cadetter eller yngre Sønner og Døttre skal føre Titel af Friherrer og Friherinder; og paa Skiolden af det Grevelige Vaaben, naar det blot uden Hielmer føres,

sætte til Forskiel en Friherres Krone, og nyde Friherrers Privilegier; indtil, ved den ældste Linies Afgang, Grevskabet, eller forbemeldte Grevelige Præcipuum af Hartkorn eller Penge, nogen af dem tilfalder, da Greve-Titul, Ære og Værdighed samme tilligemed skal være til- og hiemfalden. Dog eftersom de ere fødte og baarne Grevelige Personer, skjønt de, medens den ældste lever, kun føre Titul af Friherrer eller Friherinder, da naar enten Faderen nogen af dem et sært Grevskab forskaffer, eller og de sig ved egen Vindskibelighed saa meget Gods i Kongens Riger kan forhverve, som Kongen for dem til Grevskab vil erigere, maae de og selv fuldkommen Greve-Titul, Navn og Krone føre, uden videre Bevilling *) *I Saml. af Frr. staaer ved en Trykfeil: (Æld. Udg.).* eller sær Patent derpaa at søge.

3.) Naar Faderen ved Testament eller anden forskrivelses Maade, hvoraf hans sidste Villie tydelig kan sees, bliver til Sinds sin ældste Søn, naar Søn er til, og Datter, naar ingen Søn er til, som Greve-Titul, Rang, Ære og Værdighed efter ham skal føre, frem for de andre med noget Forlod, endog af Løsøret, at beneficere, eller og nogen af de andre Børn i en eller anden Maade at betænke, og ved sin sidste Villie sine Midler imellem at dele, samt sin Gemahl med hæderlig og sømmelig Livgeding at forsyne, skal det staae ham frit for efter egen Villie herudi at handle *); *See Rescr. 13 Dec. 1754.* naar kun den ældste Søn altid Grevskabet ubeskaaret eller og, hvor ingen Grevskab er, i det ringeste den oven specificerede Summa af Hartkorn eller Penge beholder; uden saavidt deraf til Livgedinget udi Grevindens Enke-Sæde for Mangel af andet Jordegods og Middel, hvoraf sligt kunde tages, uforbigiængelig behøves. Og skal saadan hans sidste Villie, i hvilken han saaledes over sin Formue disponerer, i alle Maader saa gyldig og byndig være, ligesom den af Kongen i alle dens Ord, Puncter og Clausuler kunde være confirmeret, og af de andre Børn, Arvinger og samtlige Descendenter i alle Maader ubrødelig og uimodsigelig holdes og efterkommes.

4.) Greverne maae om deres Børns Værgemaal saadan Anordning gjøre, saasom de det for deres Børn best og gavnligst eragte, saavidt det ikke strider imod nogen af disse Artikler.

5.) Greverne maae have *Jus Patronatus* og Birke-Rettighed ved deres Grevskaber, saavidt Kongen dertil kan være berettiget; og skal en Greve nyde Patronatus baade til det Kirke-Sogn, hvor den Grevelige Residents ligger, saavel som og til de andre Kirke-Sogner, i hvilke i det ringeste den halve part af Decimantibus ligger til Grevskabet; Og i de Sogner, hvor Herligheden af Leding og Foring ligger til Grevskabet, der hører og *Jus Patronatus* og Birke-Rettigheden med til samme Grevskab; og skal

herudi Erectionen af de yngre Grevskaber ikke præjudicere de ældre Grev- eller Friherskaber, som tilforn dertil ere erigerede. Og skal fra de i saa Maade af Greverne selv udi deres Grevskaber satte Birke-Dommere, deres Dom, ingen Appellation skee, uden immebiat til Høieste Ret *)

Dog skal (i Følge Rescr. 12 Maj. 1682 til Landsdommerne samt Greverne og Friherrerne) de Vidner, som til Grevernes og Friherrerens Birker blive førte, herefter til Landstinget af dem, som det begiere, enten til Stadfæstelse eller Svækkelse indstevnes, tillige befaler Rescr. 4 Nov. 1690 (til Landsdommerne i Sieland, Jylland og Fyen): At da adskillige Sager til de Grevlige og Friherlige Birke-Ting i Danmark undertiden blive indstevnte og af Birkedommerne paakiendte udi saadanne Trætter, hvor hverken den ene eller den anden Part skal have noget med Greverne eller Friherrerne at bestille, de og ei heller skal eie uden endeel af Bønderne i Birkerne, og de øvrige en eller anden Proprietair vedkomme; hvilke Sager siden imellemstunder til Landstinget bllve indstevnte, i Mening, at de der ydermere bør paakiendes; som Landsdommerne dog, hvorvel det er Sager, der ei i nogen Maader angaae Greverne eller Friherrerne eller de dem meddeelte Privilegier, maae afvise, formedelst at deri til deres Birketing skal være dømt; Da som det ikke er Kongens hensigt, at de Greverne og Friherrerne forundte Privilegier skal strække sig til deres Birkedommers Dom i andre Proprietairers eller deres Tieners Sager, at de jo til Landstinget bør at paadømmes, saa befales landsdommerne, at naar slige Sager for dem lovlig vorde indstevnte, de dem da skal antage og derudi, kiende og dømme, saavidt Lov og Ret er gemæs og forsvarligt eragtes.

(Cfr. Fr. 10 Apr. 1750 og 24 Jan 1755); da Kongen ei paatvivler, at Greverne jo Retten med dygtige Betiente og oprigtige Birkedommere forsvarlig forsyne.

6.) Grevskabet med alt dets underliggende Gods skal og værre frie for Creditores Anstrængelse og Rettens Forfølgning i saa Maader, at i hvad Gield en Greve til nogen anden, end til Kongen selv, kan være skyldig, maae saadant hans Grevskab dog ikke med Arrest eller pantsætning besværes, langt mindre i Betaling for Gield udlægges eller abalieneres og afhændes, uden de udi Successionen Medinteresseredes Videnskab og sær Kgl. Bevilling: ei heller uden ved Crimen læfæ Majestatis forbrydes, som da alligevel til en anden Linie, dog af Primi acqqvirentis og Feudatarii ægte Descendenter *) *I Saml. af Frr. er ved en Trykfeil udeladt følgende: confereres skal; men ellers skal alt Grevskaber heele og ubeskaaret forblive hos hans Livs Arvinger og ægte Descendenter, (æld. Udg.), skal confereres; Men ellers skal alt*

Grevskabet heelt og ubeskaaret forblive hos hans Livs Arvinger og ægte Descendenter af Mandlige og Qvindelige Linier, fra ældste til ældste, Saalænge nogen af dem til er, og efter deres Død omsider hjemfalde til Kongen. Og naar saa et Grevskab til Qvinde-Linien falder, eller og forbemeldte Grevelige Præcipuum af Hartkorn eller Penge, som før er meldt, til den ældste Datter, for Mangel af Sønner, falder, skal den, med hvilken hun gifter sig, om han ikke selv er Greve eller af Grevelig Huus descenderende Friherre, først af Kongen ved aabet Brev og Patent i Grevestanden ophøies, førend han Grevelig Titul og Rang maae nyde; hvilket da efter Ansøgning Kongen ikke vil vægre, med mindre paa samme Person ellers noget skulde falde at sige, for hvilket han kunde agtes slig Ære og Dignitet uværdig. Og naar i saa Maader Grevskabet falder paa Qvinde-Linien, da (efter, som det Grevelige Vaaben ikke nedlægges, saalænge nogen af Grevens ægte Descendenter af Mand- eller Qvinde-Linier er tilovers) skal den, som en Greve-Datter med Grevskabet bekommer, om han ikke selv er af Herrestand, føre den Slægtes Navn og Vaaben, som er første Begyndere af det i saa Maade ved Giftermaal ham tilkommende Grevskab; men hvis han selv og er Greve og haver et Grevskab, eller er Friherre, som Kongen da ved Patent til Greve gjør, og et Friherskab selv haver, og i saa Maade til een Person faldt 2de Grevskaber, eller et Grevskab og Friherskab, da skal han begge Slægters samt Grevskabers og Friherskabers Navn, Vaaben og Titul føre; og maae han Navnet og Grevskaberne paa 2de sine ældste ægte Sønner eller Døttre, naar ingen Sønner ere, igien hver med sit eget sær Navn af Fæderne og Møderne dele, dog Vaabnene conjungerede blive.

7.) Og da efter 6 § det Gods, som nogen under Grevskabs-Titul af Kongen til Lehn annammer, ikke skal med Arrest besvares, pantsættes i GieldsBetaling udlægges eller i andre Maader, uden Kgl. særdeles Bevilling, abalieneres; saa bevilges ydermere, at ingen Greve, som noget af Kongen i saa Maade til Lehn immediate herrørende Grevskab eier og haver, maae for nogen Gield paa sin Person af sine Creditorer arresteres, med mindre han tilforn dette Privilegium ved sin sær Forskrivelse og udgivne Haandskrift expresse renunciaret haver; dog maae ingen Grevelig eller Herrestands Person, i hvor streng Forskrivelse eller Forpligt han nogensinde kan fra sig have givet, paa sin Ære gode Navn og Lempe for nogen Gields-Sag dømmes.

8) Naar og en Greve noget Gods af Kongen under Grevskabs-Titul til Lehn holder, da endskiønt han begik Forseelse, som paa Livet burde straffes, maae ham samme Sted til Retraite isteden for Fængsel forundes; dog at han

der til Sagens Uddrag bliver tilstede og af fornøden Vagt bevares, undtagen Crimen læfæ Majestatis naar han derfor beskyldes.

9.) I Henseende til den Depenie og Omkostning, som Greverne til deres Stand at føre, Kongen og det Kgl. Hof til større Lustre, dagligen maae gjøre, samt den Devotion, som de derudi. have ladet see, frivilligen deres Allodial-Gods til Feudal at gjøre og Kongen til Lehn at opdrage (hvilke Kongen derfor, som sær af den Kgl. Krone immediate dependerende Lehns Stykker, betragter), bevilges det, at naar et Gods af Kongen til et Grevskab er erigeret og i saa Maade nogen til Lehn confereret, skal den Gaard i saadant Grevskab, som en Greve for sin rette Grevelige Residents og Hovedgaard holder, og dens Grund og Eiendom, samt derforuden 300 Tdr Hartkorn i tilliggende Bøndergods være for al Contribution og Paalæg, hvad Navn det og have kan, Prindsesse-Styr undtagen, aldeles frie og forskaanet; Og skal af samme grevelige Residentser og Hovedgaarde (saavel som ellers af Grevernes andre Hoved-Gaarde over alt deres Allodial-Gods, hvilke dog ogsaa skal være frie for al Contribution og Paalæg, Prindsesse-Styr og Ros-Tieneste undtagen *) *Cfr. Resol. 28 Febr. 1758* og hvis Eiendom under de Grevelige Residenser og Hoved-Gaarders Taxt er begreben og lagt, naar Godset til Grevskab erigeret, aldeles ingen Tiende gives.

10.) Deres Bønder og Tienere maae og være frie for Sandmænds-Log, Oldengang, Marke-Rebninger, og deslige sædvanlige Besværinger, saavidt Fremmedes og ikke Kongens egne Bønders og Tieneres Tvistigheder vedkommer.

11.) De under Grevskabet liggende Bønder skal være forskaanede for alle Reiser, som dem af Amtmændene kunde paabyrdes **) *Cfr. Resol. 28 Febr. 1758*

12.) Jagt af alle Slags Vildt nyder Greverne overalt i deres Grevskabs District, endskiønt Godset tilsammen eller og noget deraf tilforn af Kong F. III. eller C. V. med Jagtens Reservation kan være afhændet, med saa Skiel i det ringeste den halve Deel af Sognet paa hvert Sted, hvor de samme Herlighed agte at nyde, under Grevskabet ligger.

13.) Hvad Udskrivninger, som i Grevskabets District skal skee, maae og skal Greverne selv forrette; og maae, af de næste til den Grevelige Residents og Hoved-Gaard liggende Bønder og Tienere, 10 af deres udskrevne Knegte for Kongens Arbeide ved Fæstningerne i Freds-Tid være forskaanede; dog skal Greverne være pligtige saa mange dygtige Knegte, som dem vedkommer, altid færdig at forskaaffe og i god Beredskab at holde, samt paa Mynsterpladsen og naar de ellers skal exerceres, baade de

om Freds-Tid for Arbeide forskaanede, samt de andre, saavidt dem tilkommer, naar paabydes, at fremstille.

14.) Greverne alene skal følge den Rettighed, som er lagt til Broernes paa Landet Vedligeholdelse, saavidt Broerne enten ganske eller endeel deraf paa deres Grevskabs Grund ligge, hvorimod de dem forsvarligen og uden nogens Paaanke og Klagemaal skal anlægge og underholde.

15.) Hvis Miner og Bergværk af Guld, Sølv, Kobber, Jern, Blye, Salt eller anden Ærts eller Metal, sig udi Grevskabets District kan lade tilsyne, skal til samme Grevskab, udi dets District det findes, høre, og Greven, som samme Grevskab eier, i alle Maader uformeent være, samme Bergværk at aabne, bygge, bruge, nyde, have og sig til Nytte gjøre, som han best veed og kan, saa og billige og sædvanlige Anordninger at oprette, som Bergværkets Ret og Sædvane gemæ?? er. Om og nogen Skat udi Grevskabets District findes under Jorden forgravet og forborgen, skal saadant Greven selv og ingen anden til, høre.

16.) Ingen Amtmand eller Amtsskriver skal herefter befatte sig med Grevernes Allodial- eller Feudal-Gods; dog at de selv i rette Tid lade erlægge de paabudne Contributioner, og deres Parter af offentlige Landeveie vedligeholde. Og skal derfor alle Kgl. Frr. og Mandater sendes lige til Greverne selv, og af dem paa behørigte Steder, saavidt deres Gods sig strækker, publiceres.

17.) Greverne maae nyde Hals og Haand over alle deres Bønder og Tienere, saavidt deres Gods sig strækker; da Kongen ei paatvivler, de jo andre til Lovs og Rets Handthævelse med deres Exempel foregaae,

18.) Endog alle Forstrande Kongen tilhøre, saa bliver dog Greverne bevilget, overalt paa deres Gods ikke alene at nyde frie Fiskerie og Fordeel af alle Slags Fiske, ved hvad Navn de og nævnes kan, for deres egen Grund, men endog alt Vrag, som strander for deres egne Grunde, saavidt de sig strakte, dog at dermed efter Søe-Retten forholdes.

19.) Hvad ellers af Grevernes Gods for et Grevskab maae holdes, skal først af Kongen til et Grevskab erigeres og ophøies, og ved et Patent, som et Lehn, Greven confereres; hvilket saa af hans ægte Descendenter efter den Maade, som udi Lehn-Brevet og Investituren formældes, fra ældste til ældste arves, foruden videre Confirmation, ved Lehns-Herres eller Lehnshaveres Forandring, at søge.

20.) Enhver maae frit sit Grevskab forøge og derunder mere Gods lægge, som da derunder med samme Lehns og anden Rettighed skal forblive, og af hans Efterkommere ei i nogen Maade maae formindskes eller derfra skilles.

21.) Hvem Kongen noget Grevskab skienker, skal det nyde med alle de Greverne forundte Friheder og Benaadninger, og arves enten paa Mandlige Linier alene, eller paa Mand, og Qvinde-Linier tillige, efter deres Forlehnings-Brevs og Investirurs Formelding.

22.) Om nogen Greve sig i Khavn nogen sær Grevelig Gaard og Hotel opbygger, skal og samme Gaard hos hans ældste Søn, naar Søn er, og Datter, naar ingen Søn er til, stedse forblive, ligesom om Grevskabet tilforn meldt er; og skal samme Hotel ikke med nogen Grundskat, Indqvartering *), *I Følge Rescr. til Khavns Magistrat 12 Oct. 1742. 2 §, skal Grevernes frie Residentser, ifald Greverne dem til andre bortlene og derved gjøre Borgerne Indpas, svare Indqvartering lige ved Upriveligerede, saalænge andre dem i Brug have.* Contribution, eller anden paalæg, hvad Navn det og have kan (Prindsesse-Styr undtagen), besværes, de Vedkommende dog deres Ret af Jords Skyld forbeholden. Og maae Greverne herudi, saavel som ellers paa deres Sædegaarde, Gaards-Retten over deres Folk og Tyende, for hvis udi Gaarden forefalder, forsvarligen lade holde.

23.) Greverne skal ikke i Sager, dem og deres Børn angaaende, for nogen Under-Ret dømmes, men immediate for Høieste Ret indstevnes; dog i de Sager, hvor først nogen anden Oplysning udkræves, vil Kongen dem Commisjarier forunde og dertil forordne nogle af dem, som sidde i Høieste Ret; men ere de i nogen Militair-Æmpløi enten til Lands eller Vands, da skal, for hvis Militair-Forseelser af dem begaaes, for Krigs- eller Admiralitets-Retten, efter Sagens Beskaffenhed, dømmes. *). Cfr. Rescr. 1 Aug. 1755.

24) Som Kongen Greverne med sær Naade anseer, og dem derfor og deres Stand, frem for andre, med slige Herligheder har benaadet, saa vil Kongen og lade Sig deres og deres Huses Conservation med sær Naade være angelegen, og særdeles Omsorg og Omhyggelighed for deres efterladte umyndige Børn drage, om ingen sig dem tilbørligen vil antage.

25.) Greverne, og ellers ingen anden, maae istedenfor Hielmen, som ellers sædvanlig paa adelige Vaaben føres, naar de deres Vaaben uden Hielmer føre, have og bruge, over deres Vaaben og Skiold saavel som Chifre, en aaben Krone. Naar Kongen en Greve paa sit Skiold og Vaaben Hielm giver, skal samme Hielm, till Forskiel paa andre adelige Hielme, være en aaben, med elleve Traller oplukt og lige foresat Hielm, saaledes som den afridset findes; paa hvilken Maade ingen anden, uden de og deres Descendenter, skal være tilladt at føre, hvis Hielme nogen ellers at føre kunde vare berettiget.

26.) Med Grevernes og Grevindernes Rang skal forholdes efter Rang-Anordningen; hvorudi da især skal tages i Consideration de og deres Familier, som immediate af Kongen til Lehn dependerende Grevskaber her i Rigerne eie og have, saa at saadanne Kgl. Rigs-Grevers Cadetter, Sønner og Døttre. Ikke alene. nyde Friherrers og Friherinders Rang efter 2 §, men endog deres Døttre, om de end ikke saa lige med Herrestands Personer ere gifte, beholde dog deres Rang.

27.) Greverne og ingen anden, uden de af høieste Charger, som Kongen ved sær Bevilling det tillader, maae bruge Himmel med Rygstykke over Bordene i deres Gemakker, eller ellers hvor de Audience vil give.

28) Rigs-Greverne og Grevinderne, og ellers ingen anden, uden de, som af Herrestands-Person ere, maae bruge rødt Vox til at forsegle med, hvad heller det er aabne eller lukte Breve, Passer, Contracter eller deslige, og ellers i alle Skrifter og Instrumenter, som de deres Signeter og Vaaben under- og foresætte eller trykke ville.

29.) Grever og Grevinder, og ingen anden, skal og maae gives af de Kgl. Cancellier Titel af Høi- og Velbaarne, og deres Døttre Titel af Frøkener; dem, og ellers ingen anden. uden de af Herrestand ere, maae gives Titel af Herrer til hvis Allodial-Gods de ellers, foruden deres Lehn-Grevskaber, besidde, og sig ellers vil tilskrive. Naar og en Greve faaer saadan Charge, som det Prædicat af Excellence af de Kgl. Betiente og Undersaatter at maae gives er bevilget, da maae ham af alle Kgl. Betiente og Undersaatter gives det Prædicat af Høi-Grevelige Excellence; ellers maae Greverne og Grevinderne af deres Folk og Tienere kaldes Grevelige Naade.

30.) De Monumenter og Begravelses-Steder, som en Greve i Khavn eller andensteds arveligt tilhøre, skal ved Familien uadskillelig fra ældste til ældste arveligen forblive, og ikke, under hvad Præstert det og være kan, derfra afhændes, omensskøint den Grevelige Stamme paa Fædrene og Mødrene ganske var uddød; men baade saadanne Grave og Leie-Steder, saa og hvis Monumenter de derover have ladet sætte, dem og deres Huus til en evig og hæderlig Amindelse af Efterkommerne urørt forblive; og maae, med deres Liig-Begiængelse samt Monumenter at oprette saaledes forholdes, som dem selv lyster.

31.) Da Kongen denne, ei uden vigtige Aarsager, til det Kgl. Arve-Huses Ziir og Tieneste introducerede Grevelige Stand ved disse dem nu forundte Friheder, Privilegier og Benaadninger, Kongens Absolutum Dominium og Souverainitet i alle Maader uforkrænket, vil have mainteneret og erholdet, saa sættes her 200 Mark lødig Gulds Straf for alle dem, som understaae sig Greverne og deres Efterkommere til evig Tid, imod noget

af ovenskrevne dem nu forundte Privilegier, at forurette, forulempe, eller nogen Indpas og Prærjudits at gjøre; Hvilke 200 lødig Mark Guld til Kongens Fisco skal være forbrudte, og af General-Fiscalen, eller hvem herefter Fiscal-Væsenet anbetroet være kunde, tilbørligen paatales.

Kilde Schous Forordninger:

<http://www.hf.uio.no/PNH/schou/sider/k083.html>

25. maj 1671

Friherrernes Privilegier

*) *Disse ere særskilt trykte i Khavn hos Bortenhoffer 4to; I hvilken Udgave findes i 22? den friherlige Krone og Hielm stukne i Kobber.*

[Cancel.]. Frr. efter Lovens Publication p. 455.

Gr. Da Kongen har for got befundet, en og anden af de ved langvarig og troe Tieneste vel meriterede og Qvalificerede Personer til Friherrers Ære og Værdighed at ophøie o. s. v. (ligesom Grevernes Privll.); Saa haver Kongen af Sin. absolute souveraine Kgl. Magt og Myndighed forundt og bevilget dem, som nu ere eller herefter vorde i Friherrestanden ophøiede, efterskrevne Privilegier, foruden alle de andre Privilegier, som Adelen, deres Personer eller Gods angaaende, nu haver eller herefter nyde og have kunde:

1.) I Betragtning at, til saadan Ære og Værdighed med Sømmelighed at bære, udfordres Middel og Formue, hvilken let forsvinder, naar den i mange Lodder deles, bevilges dem og deres Posterit Jus Majoratus saaledes: At dem og deres ældste Sønner, medens Sønner til ere, og Døttre, naar ingen Sønner ere, alene Friherrers Ære og Værdighed med alt det Gods, som til et Friherskab er erigeret, skal tilhøre, og de andre Børn Friherrers Navn og Titul, samt det øvrige Jordegods, Kiøbe-Jord og Løsere efter Loven, naar for dem ved Testament ingen anden Anordning er gjort, at arve med deres ældste Broder; Men hvor ingen Friherskab er, skal den ældste Forlods ud have 1000 Tdr Hartkorn, Bygningen ei beregnet, eller 50000 Rdlr til at kiøbe saa meget Gods for, og i det øvrige da med sine andre Sødskende efter Lands Lov og Ret gaae i Dele. Naar og enten Faderen selv nogen af Cadetterne et sært Friherskab forskaffer, eller og de sig ved deres egen Flid og Vindskibelighed saa meget Gods udi Kongens Riger kan forhverve, som Kongen for dem til Friherskab vil erigere, maae de og da fuldkommen Friherres Rang, Ære og Værdighed i alle Maader nyde.

2.) Naar Faderen ved Testament eller anden Forskrivelses Maade, hvoraf hans sidste Villie tydelig kan sees, bliver til Sinds sin ældste Søn, naar Søn er til, og Datter, naar ingen Søn er til, som Friherrers Rang, Ære og Værdighed efter ham skal føre, frem for de andre med noget Forlod, endog af Løsøret, at beneficere, eller og nogen af de andre Børn i en eller anden Maade at betænke og ved sin sidste Villie sine Midler imellem at dele, samt sin Æfterleverske med hæderlig og sømmelig Livgeding at forsyne, skal det staae ham frit for efter egen Villie herudi at handle *); *See Rescr. 13 Dec. 1754* naar kun den ældste Søn altid Friherskabet ubeskaaret eller og, hvor ingen

Friherskab er, i det ringeste den oven specificerede Summa, af Hartkorn eller Penge, beholder; uden saavidt deraf til Livgedinget udi Friherindens Ænke-Sæde, for Mangel af andet Jordegods og Middel, hvoraf sligt kunde tages, uforbigiængelig behøvs Og skal saadan hans sidste Villie, i hvilken han saaledes over sin Formue disponerer, i alle Maader saa gyldig og byndig være, ligesom den af Kongen i alle dens Ord, Puncter og Clausuler kunde være confirmeret, og af de andre Børn, Arvinger og samtlige Descendenter i alle Maader ubrødelig og uimodsigelig holdes og efterkommes.

3.) Friherrerne maae om deres Børns Værgemaal saadan Anordning gjøre, saasom de det for deres Børn best og gavnligst eragte, saavidt det ikke strider imod nogen af disse Artikler.

4.) Friherrerne maae have Jus Patronatus og Birke-Rettighed ved deres Friherskaber, saavidt Kongen dertil kan være berettiget; og skal en Friherre nyde Jus Patronatus baade til det Kirke-Sogn, hvori den Friherlige Residents ligger, saavel som og til de andre Kirke-Sogner, i hvilke i det ringeste den halve Part af Decimantibus ligger til Friherskabet; og i de Sogner, hvor herligheden af Leding og Foring ligger til Friherskabet, der hører og Jus Patronatus og Birke-Rettigheden med til samme Friherskab; og skal herudi Erectionen af de yngre Friherskaber ikke præjudicere de ældre, som tilforn dertil ere erigerede. Og skal fra de i saa Maade af Friherrerne selv i deres Friherskaber satte Birkefogeder, deres Dom, ingen Appellation skee. uden immediate til Høieste-Ret; da Kongen ei paatvivler, at Friherrerne jo Retten med dygtige Betiente og oprigtige Birkefogder forsvarligen forsyne. (See Resc . 12 Maj. 1682 og 4 Nov. 1690, anførte ved Grevernes Privil. 5 §). 5.) Friherskabet med alt dets underliggende Gods skal og være frie for Creditorers Anstrængelse og Rettens Forfølgning i saa Maader, at i hvad Gield en Friherre til nogen anden, end til Kongen selv, kan være skyldig, maae saadant hans Friherskab dog ikke med Arrest eller pantsætning besværes, langt mindre i Betaling for Gield udlægges, eller abalieneres og afhændes, uden de udi Successionen Medinteresseredes Videnskab og, sær Kgl. Bevilling; ei heller uden ved Crimeu lafæ Majestatis forbrydes, som da alligevel til en anden Linie, dog af Primi acqvirentis og Feudatarii ægte Descendenter skal confereres; men ellers skal alt Friherskabet heelt og ubeskaaret forblive hos hans Livs-Arvinger og ægte Descendenter af Mandlige og Qvindelige Linier, fra ældste til sidste, saalænge nogen af dem til er, og efter deres Død omsider hjemfalde til Kongen. Og naar saa et Friherskab til Qvinde-Linien falder, eller og det forbemeldte Friherlige Præcipuun af Hartkorn eller Penge,

som før er meldt, til den ældste Datter, for Mangel af Sønner, falder, skal den, med hvilken hun gifter sig, om han ikke selv er Friherre, først af Kongen ved aabet Brev og Patent i Friherrestanden ophøies, førend han Friherres Rang og Titul, maae nyde; hvilket da efter Ansøgning Kongen ikke vil vægre, med mindre paa samme Person ellers noget skulde falde at sige, for hvilket han kunde agtes slig Ære og Dignitet uværdig. Og naar i saa Maader Friherskabet falder paa Qvinde-Linien, da (eftersom det Friherlige Vaaben ikke nedlægges, saalænge nogen af Friherrens ægte Descendenter af Mand, eller Qvinde, Linier er tilovers) skal den, som en Friherres Datter med Friherskabet bekommer, om han ikke selv er af Herrestand, føre den Slægtes Navn og Vaaben, som er første Begynder af det i saa Maade ved Giftermaal ham tilkemmende Friherskab; Men hvis han og selv er Friherre og haver et Friherskab, og i saa Maade til een Person faldt 2de Friherskaber, da skal han begge Slægters og Friherskabers Navn, Vaaben og Titul føre; og maae han Navnet og Friherskaberne paa 2de sine ældste ægte Sønner eller Døttre, naar ingen Sønner ere, igien hver med sit eget sær Navn af Fæderne og Møderne dele, dog Vaabnene conjungerede blive.

6) Og da efter 5 § det Gods, som nogen under Friherskabs Titul af Kongen til Lehn annammer, ikke skal med Arrest besværes, pantsættes, i Gields Betaling udlægges eller i andre Maader uden Kgl. sær Bevilling abalieneres, saa bevilges ydermere, at ingen Friherre, som noget af Kongen i saa Maade til Lehn immediate henhørende Friherskab eier og haver, maae for nogen Gield paa sin Person af sine Creditorer arresteres, med mindre han tilforn dette Privilegium ved sin sær Forskrivelse og udgivne Haandskrift expresse renunciaret haver; dog skal ingen Herrestands Person, i hvor streng Forskrivelse eller Forpligt han nogensinde kan fra sig have givet, paa sin Ære, gode Navn og Lempe for nogen Gields-Sag dømmes.

7.) Naar og en Friherre noget Gods af Kongen under Friherskabs Titul til Lehn holden da, skiønt han begik Forseelse, som paa Livet burde straffes, maae ham samme Sted til Retraite, isteden for Fængsel, forundes; dog at han der til Sagens Uddrag bliver tilstede og af fornøden Vagt bevares, undtagen Crimen læfæ Majestatis, naar han derfor beskyldes.

8.) I henseende til den Depense og Omkostning, som Friherrerne, til deres Stand at føre, Kongen og det Kgl. Hof til større Lustre, dagligen maae gjøre, samt den Devotion, som de derudi have ladet see, frivilligen deres Allodial-Gods til Feudal at gjøre og Kongen til Lehn at opdrage (hvilke Kongen derfor som sær af den Kgl. Krone

immediate dependerende Lehns-Stykker betragter) bevilges det, at naar et Gods af Kongen til et Friherskab er erigeret og i saa Maade nogen til Lehn confereret, skal den Gaard i saadant Friherskab, som Friherre for sin rette Friherlige Residents og Hoved-Gaard holder, og dens Grund og Eiendom, samt desforuden 100 Tdr Hartkorn i tilliggende Bøndergods være for al Contribution og Paalæg, hvad Navn det og have kan, Prindsesse-Styr undtagen, aldeles frie og forskaanet. Og skal af samme Friherlige Residentser og Hoved- Gaarde (saavelsom ellers af Friherrernes andre Hoved-Gaarde over alt deres Allodial-Gods, hvilke dog ogsaa skal være frie for al Contribution og Paalæg, Prindsesse-Styr og Ros Tieneste undtagen) og hvis Eiendom under de Friherlige Residentser og Hoved-Gaarders Taxt er begreben og lagt, naar Godset til Friherskab erigeres, aldeles ingen Tiende gives.

9.) Deres Bønder og Tienere udi Friherskabet maae og være frie for Sandmænds-Log, Oldengang, Marke-Reebninger, og deslige sædvanlige Besværing, saavidt Fremmedes og ikke Kongens egne Bønders og Tieneres Tvistigheber vedkommer.

10.) De under Friherskaber liggende Bønder skal være forskaanede for alle Reiser, som dem af Amtmændene kunde paabyrdes *). *See K. Br. 23 Mart. 1745.*

11.) Jagt af alle Slags Vildt nyde Friherrene overalt i deres Friherskabs District, endskøint Godset tilsammen eller noget deraf tilforn af Kong F. III. eller C. V. med Jagtens Reservation kan være afhændt, med saa Skiæl i det ringeste den halve Deel af Sognet paa hvert Sted, hvor de samme Herlighed agte at nyde, under Friherskabet ligger.

12.) Hvad Udskrivninger, som i Friherskabers District skal skee, maae og skal Friherrene selv forrette; og maae, af de næste til den Friherlige Residents og Hoved-Gaard liggende Bønder og Tienere, 5 af deres udskrevne Knegte for Kongens Arbeide ved Fæstningerne i Freds-Tid være forskaanede; dog skal Friherrene være pligtige saa mange dygtige Knegte, som dem vedkommer, altid færdig at forskaffe og i god Beredskab at holde, samt paa Mynsterpladsen og naar de ellers skal exerceres, baade de om Freds-Tid for Arbeide forskaanede, samt de andre, saavidt dem tilkommer, naar paabydes, at fremstille.

13) Friherrene skal følge den Rettighed, som er lagt til Broernes paa Landet Vedligeholdelse, saavidt Broerne enten ganske eller endeel deraf paa deres Friherskabers Grund ligge, hvorimod de dem forsvarligen og uden nogens Paaanke og Klagemaal skal anlægge og underholde.

14.) Ingen Amtmand eller Amtskriver skal herefter befatte sig med Friherrernes Friherskaber; dog at de selv i

rette Tid lade erlægge de paabudne Contributioner, og deres Parter af offentlige Landeveie vedligeholde.

15.) Friherrerne maae nyde Hals og Haand over alle deres Bønder og Tienere, saavidt deres Gods sig strækker, da Kongen ei paatvivler, de jo andre til Lovs og Rettens Handthævelse med deres Exempel foregaae.

16.) Endog alle Forstrande Kongen tilhøre, saa bliver dog Friherrerne bevilget over alt paa deres Gods, ikke alene at nyde frie Fiskerie og Fordeel af alle Slags Fiske, ved hvad Navn de og nævnes kan, for deres egen Grund; men endog alt vrag, som strander for deres egne Grunde, saavidt de sig strakte, dog at dermed efter Søe-Retten forholdes.

17.) Hvad ellers af Friherrernes Gods for et Friherskab maae holdes, skal først af Kongen til et Friherskab erigeres og ophøies, og ved Patent, som et Lehn, Friherren confereres; hvilket saa af hans ægte Descendenter, efter den Maade, som udi Lehn-Brevet og Investituren formældes, fra ældste til ældste skal arves, foruden videre Confirmation ved Lehns-Herrens eller Lehnshaveres Forandring at søge.

18.) Enhver maae frit sit Friherskab forøge og derunder mere Gods lægge, som da derunder med samme Lehns og anden Rettighed skal forblive, og af hans Efterkommere ei i nogen Maade maae formindskes eller derfra stilles.

19.) Hvem Kongen noget Friherskab skienker, skal nyde det med alle de Friherrerne forundte Friheder og Benaadninger, og arves enten paa Mandlige Linier alene, eller paa Mand- og Qvinde-Linier tillige, efter deres Forlednings-Breves og Investiturs Formelding.

20.) Friherrerne skal ikke for nogen Under-Ret dømmes, men immediate for Høieste, Ret indstevnes, dog i de Sager, hvor først nogen anden Oplysning udkrævedes, vil Kongen forunde dem Commissarier; men dersom de ere i nogen militair Æmploi enten til Lands eller Vands, da skal, for hvis Militair-Forseelser af dem begaaes, for Krigs- eller Admirallitets-Retten, efter Sagens Beskaffenhed, dømmes *). *Cfr. Rescr. 1 Aug 1755.*

21.) Som Kongen Friherrerne med sær Naade anseer, og dem derfor og deres Stand med slige Herligheder har benaadet, saa vil Kongen lade sig deres og deres Huses Conservation med sær Naade være angelegen, og særdeles Omsorg og Omhyggelighed for deres efterladte umyndige Børn: drage, om ingen sig dem tilbørligen vil antage.

22.) Friherrerne, og ellers ingen anden, maae isteden for Hielmen, som ellers sædvanlig paa adelige Vaaben føres, naar de deres Vaaben uden Hielmer føre, have og bruge, over deres Vaaben og Skiold saavel som Chifre, en aaben Krone. Naar Kongen en Friherre paa sit Skiold og

Vaaben Hielm giver, skal samme Hielm, til Forskiel paa andre adelige Hielme, være en aaben med 7 Traller oplukt og lige foregaaende Hielm. Paa hvilken Maade ingen anden, uden dem og deres Descendenter, skal være tilladt at føre, hvis Hielme nogen ellers at føre kunde være berettiget.

23.) Med Friherrernes og Friherindernes Rang skal forholdes efter Rang-Anordningen, naar Friherrerne ere komne til deres myndige Aar; hvorudi da især skal tages i Confideration de og deres Familier, som immediate af Kongen til Lehn dependerende Friherskaber her i Rigerne eie og have, saa at ikke alene den ældste Søn eller Datter, naar ikke Søn er, nyder forbemeldte Rang, men saadanne Friherrers Cadetter, Sønner og Døttre endogsaa skal nyde en confiderabel Rang blant Kongens fornemme Officianter over andre Adel; og deres Døttre, om de end ikke saa lige med Herrestands Personer ere gifte, beholde samme Rang.

24.) Friherrerne og Friherinderne, og ingenanden, skal og maae gives af de Kgl. Cancellier Titul af Velbaarne: dem og ellers ingen anden, uden de af Herrestanden, ere, maae gives Titul af Herrer til hvis Allodial-Gods de ellers, foruden deres Lehn-Friherskaber, besidde, og sig ellers vil tilskrive.

25.) Friherrer og Friherinder, og ellers ingen anden, uden de, som Herrestands Personer ere, maae bruge rødt Vox til at forsegle med, hvad heller det er aabne eller lukte Breve, Passer, Contracter eller deslige, og ellers udi alle Skrifter og Instrumenter, som de deres Signeter og Vaaben under og foresætte eller trykke ville.

26) De Monumenter og Begravelse-Steder, som en Friherre i Khavn eller andensteds arvelig tilhøre, skal ved Familien uadskillelig fra ældste til ældste arveligen forblive, og ikke, under hvad Prætext der og være kan, derfra afhændes, omendskiønt den Friherlige Stamme paa Fæderne og Møderne ganske var uddød, men baade saadanne Grave og Leie-Steder, saa og hvis Monumenter de derover have ladet sætte, dem og deres Huus til en evig Amindelse af Efterkommerne urørt forblive.

27.) Da Kongen denne ei uden vigtige Aarsager, til det Kgl. Arve-Huses Ziir og Tieneste introducerede Friherlige Stand, ved disse dem nu forundte Friheder, Privilegier og Benaadninger, Kongens Absolutum Domium og Souverainitet i alle Maader uforkrænket, vil have maintineret og erholdet; saa sættes her 100 Mark lødig Gulds Straf for alle dem, som understaae sig Friherrerne og deres Efterkommere til evig Tid, imod noget af ovenskrevne dem nu forundte Privilegier, at forurette, forulæmpe eller nogen Indpas og Prærjudits at gjøre; hvilke 100 lødig Mark Guld til Kongens Fisco skal

være forbrudte, og af General Fiscalen, eller hvem herefter
Fiscal-Væsenet anbetret være kunde, tilbørligen paatales.

Kilde Schous Forordninger:

<http://www.hf.uio.no/PNH/schou/sider/k094.html>

11. februar 1679

**Kgl. Betienteres Privilegier af 23 Nov. 1661
confirmerede og forbedrede,
[Cancel.] p 423.**

Gr. Da hos Kongen er begiært Confirmation paa de de Kgl. Høie og Nedrige Betiente af den borgerlige Stand af Kong F. III, for giorte troe Tieneste i seeneste Feide, givne Privilegier af 23 Nov. 1661; Saa blive samme i alle deres Ord, Clausuler og Puncter hermed confirmerede, ligesaa fuldt, som de herudi Ord efter andet kunde været indførte. Og saasom de Kgl. Betiente endnu dagligdags, enhver efter sin Pligt, lade see Iver og Nidkierhed for Kongens Tieneste, samt uforanderlig Troskab og Devotion imod Kongen og det Kgl. Arve-Huus, saa har Kongen og ei mindre, end Hans Fader (saasom det og i andre Riger og Lande i alle vel funderede Souveraine Regeringer sædvanligt og brugeligt er), dem og deres Posteitet med naadige Øine vildet ansee, og (for at opmuntre andre til at eftertragte Dyden og lægge Bind paa det, hvorved de kunde gjøre sig og deres Fæderneland navnkundige, saavel som og derhos desmere at erindre dem og deres Afkom om deres Pligt og Skyldighed, hvorved de og deres Posteritet ere forbundne for Kongens Souverainitet, absolutum Dominium og Arve-Rettighed og sammes Forplantelse paa Hans Arve-Successorer i Regieringen, Liv, Gods og Blod at opsætte, og sammes Fremtarv, Gavn og Beste i alle Maader befordre og forfegte) for got befundet, forskrevne deres Privilegier endnu for Sig og Sine Kgl. Arve-Successorer i Regieringen saaledes at forbedre, som følger:

1.) Alle civile Betiente af den borgerlige Stand, som enten allerede betiene eller herefter eragtes dygtige til at betiene nogen af de Charger, som i Rangs-Anordningen ere specificerede, samt alle Indfødte Militaire Betiente eller andre, som i disse Riger og Lande vil sig nedsætte og forblive, og iligemaade nogen af de Charger betiene, som i forskrevne Rangs-Anordning findes, skal for dem, deres Hustruer og ægte Børn nyde alle de Privilegier, Herligheder og Benaadninger, som andre af Adel i disse Riger og Lande nu nyde og have eller herefter nyde og bekomme, og udi alle ærlige, adelige og andre redelige Occasioner, Forretninger og Samqvemme æres, agtes og ansees lige ved andre paa Fæderne og Møderne fødte og baarne Adels Folk.

2.) Og som udi bemeldte Betienterne af den borgerlige Stand givne Privilegier udtrykkeligen mældes, at de skal nyde lige Adgang til Officia og Honores med Adelen; saa vil Kongen og for Sig og Sine Arve-

Successorer i Regieringen dem ved den Post især have handthævet og erhholdet, saaledes at de lige ved dem af Adelstanden endog til de høieste Charger i disse Riger og Lande, efter enhvers Capacitet og Meriter, skal og maae vorde ophøiede, og det med den Titul og Prædicat, som samme Charger beqvemmer efter den derom i Cancelliet gjorde Anordnings og dem af Adelstanden i lige Charger tillagte Titels videre Formelding.

3.) Enhver af forskrevne Betiente maae paa sit Vaaben (hvilket Kongen endog for dem, som derom vil anholde, til et sært Kgl. Naades Tegn vil forandre og forbedre) sætte og føre en aaben med 4re Traller oplukt og paa ?? staaende Hielm (efter en i Fr. aftrykt Afridsning).

4.) Saasom Kongen ei uden vigtige Aarsager til Sit Kgl. Arve-Huses. Tieneste af Sin absolute Souveraine Kgl. Magt og Myndighed haver forundt Sine Betiente ovenskrevne Friheder, Privilegier og Benaadninger; saa vil Kongen dem og derved for Sig og Sine Kgl. Arve Successorer i Regieringen have handthævet og erhholdet; Understaaer sig nogen i ringeste Maader imod disse dem nu forundte Privilegier at forurette, forulempe eller og af egen Myndighed nogen Indpas og Prærjudits at gjøre, da skal de have forbrudt til Kongens Fisco 3000 Rdlr og af General-Fiscalen tilbørligen paatales

Kilde Schous Forordninger

<http://www.hf.uio.no/PNH/schou/sider/k136.html>